

Te Unterwalden woonden Hendrik Melchthal en zijn zoon Arnold. Zij waren landbouwers en bezaten grote kudden schapen en geiten. Ze behoorden tot de welgestelden en tevens tot de meest vrijheidminnenden van het land.

Soms waren er zwakken, die wel genegen zouden zijn naar Oostenrijks aanbiedingen te luisteren. Maar mannen als Melchthal brachten hen terug tot hun plicht en spraken met bezieling van Zwitserlands oude vrijheid.

Dat vernam Beringer Landenberg, de nieuwe goeverneur, door zijn bespieders, en hij loerde op een gelegenheid om Melchthal te treffen.

Hendrik, die oud en verstandig was, begreep het gevaar en hij handelde steeds met voorzichtigheid om alle uitdaging te vermijden. Vader en zoon beminden elkander innig. Arnold luisterde dan ook wel naar de raadgevingen van de grijsaard, maar onder vrienden gaf hij zijn hart toch lucht.

Hij verachtte de bezetters en noemde de landvoogd, om diens trots en verwaandheid, een Oostenrijkse pauw.

Landenberg hoorde dit, en op zekere morgen ontbood hij Rudolf, een van zijn dienaren, die zeer aan hem verknocht was, en, in karakter en manieren, geheel naar hem aardde.

— Rudolf, zo sprak de meester, ik heb u een taak op te dragen. Ge kent de Melchthals; domme, verwaande boeren, die de mensen aanzetten om ons te weerstaan. En de zoon waagt het, mij met een scheldwoord te betitelen. Wij zullen hun een les geven. Zij bezitten het schoonste juk ossen uit de streek. Welnu, neem soldaten mee en haal mij die ossen hier.

Rudolf beloofde de opdracht stipt uit te voeren. Hij koos een geleide en vertrok.

Arnold Melchthal was juist met de ossen aan 't ploegen, toen hij de Oostenrijkse soldaten naar de hoeve zag komen.

— Wat willen die kerels nu weer ? vroeg hij zich af.

De krijgslieden naderden hem en eensklaps riep Rudolf :

— Wij moeten die ossen meenemen.

— Mijn ossen meenemen ? herhaalde Arnold ontsteld.

— Gij verstaat mij toch !

— Maar dat kan niet ernstig zijn. Die ossen behoren toe aan mijn vader.

— Neen, aan de landvoogd.

— En door welk besluit ? Ik werd toch niet veroordeeld, noch mijn vader ! Wij werden niet voor de rechtbank gedaagd. Hoe kunt gij dan beweren mijn ossen in beslag te mogen nemen ?

— Rechtbanken ? Is de landvoogd niet oppermachtig ? Bedenk u voortaan tweemaal als gij van Oostenrijkse pauwen spreekt.

— En daarvoor zoudt gij een juk ossen eisen ? Om een grap ?

— Met ons maakt men geen grappen !

— Dat zou toch een al te zware boete zijn, hernam Arnold, die nog zijn drift bedwong. Heb ik misdaan, laat men mij straffen, maar in verhouding met mijn overtreding. Hoe wilt gij, dat ik mijn velden bewerk als gij mij mijn ossen ontnemt ?

— Als de Zwitserse boeren willen eten, kunnen zij zelf hun ploeg voorttrekken ! Ze zijn er niets te goed voor.

Het bloed steeg Arnold naar 't hoofd, maar nog wilde de jonkman zich inhouden.

— Gij schertst, hernam hij. Wat gij zegt, kan niet de bedoeling van de landvoogd zijn. 't Zou strijden tegen alle recht.

— Wat weet dit domme volk van recht ! Wij zijn hier de meesters ! En gij verveelt me. Soldaten, spant die ossen uit ! gebood de dienaar van Landenberg.

En Rudolf strekte de hand uit naar een van de dieren.

De ossen zelf schenen het gevaar te begrijpen en begonnen droevig te loeien. Zij bogen de kop als om zich te verdedigen.

— Soldaten, vooruit... wij talmen al te lang... Laat deze Zwitser zelf het juk om zijn hals doen... meer verdient hij niet.

Rudolf legde nu zijn rechterhand op een van de jukken...

— Weg met uw klauwen ! schreeuwde Arnold buiten zichzelf van woede.

Hij verhief zijn ploegstok en gaf Rudolf zo'n hevige slag, dat twee vingers verpletterd waren.

De Oostenrijker huilde van pijn.

De soldaten waren zo verrast, dat ze even achteruitweken.

— Grijpt hem... grijpt hem dan toch ! tierde Rudolf. En sleurt hem mee...

Arnold wist, dat tegenstand nutteloos was tegen die overmacht. Slechts de vlucht kon hem nog redden van de dood.

Hij snelde over de akker. De krijgslieden konden hem zo spoedig niet volgen ; hun zware wapenrusting hinderde hen. Arnold bereikte het woud en verdween in het gebergte.

De soldaten kwamen zonder gevangene terug en moesten nu ruwe scheldwoorden van hun aanvoerder horen.

Rudolf verbond zo snel mogelijk zijn bloedende hand en gelastte de ossen mee te nemen. Kreunend van de pijn keerde hij naar de landvoogd terug. Ziedend naar wraak ook, omdat hij de nederlaag had geleden.

Landenberg verwachtte zijn dienaars. Tevreden zag hij de soldaten met de ossen naderen. Maar dan hoorde hij, wat er gebeurd was.

Hij vloekte van woede en gelastte overal de oproerling op te zoeken, bij hoog en laag verklarende, dat hij hem een voorbeeldige straf toedienen zou.

Vader Melchthal, die te oud was om nog te werken, zag op de middagstond zijn zoon niet huiswaarts keren en ging zien wat er toch aan schelen mocht.

Hij vond wel de ploeg, maar niet de ploeger en evenmin de ossen.

Ongerust vroeg hij zich af wat er gebeurd kon zijn. Hij ontmoette landgenoten, die hem zo zonderling aanstaarden. Van hen vernam hij, hoe Landenbergs soldaten Arnold opzochten.

— Maar waarom ? riep Hendrik Melchthal ontzet uit.

— Hij heeft een dienaar van de goeverneur de hand verpletterd.

't Rechte wist men nog niet. Hendrik vreesde, dat zijn zoon twist had gekregen met de Oostenrijkers en in zijn drift te ver was gegaan.

Pas tegen de avond kende hij de ware toedracht van de zaak. De landvoogd was de eerste schuldige. Die had zijn jongen uitgedaagd. Maar

dat deed hij overal, om dan de Zwitsers tot verzet te prikkelen en hen te bestraffen. Het was een stelsel.

Treurig keerde Melchthal naar zijn hoeve terug, waar het nu zo eenzaam was.

De grijsaard bad tot God, dat zijn kind in veiligheid mocht zijn. Zo Arnold gegrepen werd, zou de goeverneur zijn leven eisen.

In angstige spanning wachtte de oude man op nader nieuws.

Daar stormden soldaten aan.

— Gij gaat mee, en vreedzaam, of we slaan u neer als een hond ! riep de aanvoerder.

— Kan een grijsaard nog weerstand bieden ? vroeg Melchthal op waardige toon. Wat wilt ge van mij ?

Maar de krijgslieden antwoordden niet op die vraag. Ze omringden Hendrik en leidden hem voor Landenberg.

— Gij zijt Melchthal ! snauwde de goeverneur hem toe.

— Ja, heer...

— Waar is uw zoon ?

— Ik weet het niet.

— Ha ! gij weet niet waar die hond zich verbergt ! Gij zijt zeker zacht als een lam. Gij liegt, ge bedriegt me onbeschaamd.

— Ik weet niets, heer, van het gebeurde, dan hetgeen anderen mij hebben verteld.

— Leugens ! Het is alles een komplot met die schurk.

— Ik heb mijn zoon niet meer gezien sinds hij met zijn ossen naar het veld ging, en hoe zou ik hem aangemaand hebben tot die daad, daar ik immers onkundig was van uw plannen ?

— Genoeg, genoeg... ik ken u wel, muiter, samenzweerder !... Maar nu is de maat vol. Waar is uw zoon ?

— Ik kan slechts herhalen, dat ik het niet weet.

— Roep de beul ! schreeuwde Landenberg. We zullen die koppigaard de tong losmaken. Nog eens... zult gij spreken ?

— Het is mij onbekend, waar mijn zoon zich bevindt, hernam Hendrik op kalme toon.

De beul trad binnen, een kerel met wreed opzicht, ruw gelaat en sterk gespierd. Hij keek slaafs naar zijn meester.

— Neem die man mee, gebood Landenberg, en als hij niet spreken

wil, steek hem dan de ogen uit. Wij zullen een streng voorbeeld stellen. Al dat verzet van deze hondsvodden verveelt me !

— Heer, ik zeg u de waarheid ! kreet de grijsaard. Wees niet onbarmhartig !

— Genoeg, genoeg ! onderbrak de goeverneur hem, en hij gaf de beul een wenk.

Deze sleurde Melchthal mee... en verrichtte zijn afschuwelijk werk...

Rudolf had die strafuitvoering bijgewoond en de grijsaard nog bespot.

Dan keerde hij bij Landenberg terug en zei :

— Aan uw bevel is voldaan !

— Dan moet gij wel tevreden zijn, want die kerel heeft met zijn twee ogen uw twee vingers betaald.

En Landenberg grijsde om die lage grap.

— Maar dat maakt mij niet rijker ! bromde Rudolf. 't Is een schamele schadevergoeding.

— 't Is waar, gij verdient als een trouw dienaar meer. Wees gerust...

Landenberg liet nog die avond bezit nemen van Melchthals hoeve en kudden. Alles werd verbeurd verklaard voor de hertog van Oostenrijk. Maar aldus betaalde hij ook zijn soldaten en door dergelijke mildheid verbond hij hen nog nauwer aan zich.

Hendrik Melchthal verliet als een wrak het kasteel van de landvoogd.

Nooit meer zou hij de zon en de lucht zien, nooit meer de velden en de wouden, de van eeuwige sneeuw glinsterende bergtoppen.

En nooit meer zijn geliefd kind...

Hij bezat geen dak meer, geen plaats waar hij het moede, wreed geschonden hoofd neerleggen kon.

Maar hij was altijd goed geweest voor anderen en landgenoten haalden hem af en namen hem mee naar hun woning.

Een schok van verontwaardiging voer door het volk. Vrouwen weenden. Mannen balden de vuisten.

En de jongeren vroegen, hoelang men dat onrecht nog dragen zou en wanneer de ouderen het sein zouden geven tot de opstand.

Als zij sterven moesten, welnu, ze waren bereid, maar dan met het wapen in de vuist en niet vertrappt als honden door de Oostenrijkers...

Een was er toch, die openlijk zijn stem verhief.

't Was vrijheer von Attinghausen, een Zwitserse edelman.

Hij telde reeds vijf-en-tachtig jaar en was ziekelijk.

Maar hij liet zich in een draagstoel naar Landenberg brengen...

— Daar komt de boerenheer ! spotte de landvoogd.

Toch ontving hij hem.

Von Attinghausen protesteerde tegen de behandeling, Hendrik Melchthal aangedaan.

— Wilt gij u met mijn vonnissen bemoeien ? vroeg Landenberg verachtelijk.

— Uw vonnis ! hernam de grijsaard. Een Zwitser, die van een misdrijf beschuldigd wordt, moet voor zijn eigen rechtbank verschijnen. Zo staat het in onze oude vrijbrieven.

— Uw vrijbrieven ! riep de goeverneur tartend. Stook er met het Meifeest een vuurtje van. Ik trek mij in elk geval niets van die perkamenten rommel aan. Er is hier maar een wil en een wet : die van de keizer en ik ben zijn vertegenwoordiger.

— Dus ligt het ook in uw bedoeling Melchthals goederen te behouden ?

— Natuurlijk, al leg ik u geen rekenschap van mijn daden af.

— Dan blijft mij niets anders over, dan een bode naar de keizer zelf te zenden.

— Wel, ja, doe dat !

— Ik kan niet geloven, dat de keizer, geroepen om het recht te beschermen, uw daden goedkeuren zal.

— Gij verveelt mij ! En ik vermaan u tot gehoorzaamheid.

— Ik heb van u geen bevelen te ontvangen. Een edelman staat rechtstreeks onder de keizer en is minstens de gelijke van een landvoogd.

— Daar is de deur, en, als ge niet spoedig uit eigen beweging vertrekt, laat ik u buitenwerpen ! schreeuwde Landenberg. Waag het niet mij nog lastig te komen vallen, anders zoudt gij uw leven kunnen eindigen in een kerker.

— Ik voel mij te fier om op zulke taal te antwoorden, hernam von Attinghausen.

Zijn dienaren voerden hem naar zijn slot terug. De edelman zond een bode naar de keizer. Maar Landenberg had ook reeds een afgezant ge-

stuurd... En in Oostenrijk werd de dienaar van vrijheer von Attinghausen geeseld.

— Breng dat antwoord aan uw meester ! zo bespotten men hem dan...

Met wonden bedekt keerde de bode terug. En von Attinghausen wist nu, dat hij op de keizer niet rekenen moest. Hij had nog één hoop...

Zijn opvolger en erfgenaam was zijn neef, Ulrich von Rudenz, een kloeke jongeling... O ! als die eens de Zwitsers ten strijde kon voeren...

Arnold Melchthal beminde Klara, een bevallig meisje... Hun ver-
loving was nog geheim gebleven. Maar nu kwam de maagd naar de
arme, blinde vader en leidde hem mee...

A. HANS.

WILLEM TELL

L. OPDEBEEK ~ UITGEVER ~ ANTWERPEN

A. HANS

WILLEM TELL

De Zwitsersche Volksheld

Penteekeningen van EDMOND VAN OFFEL

TWEEDE UITGAVE.

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1933